

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 655/2022-67

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátkou JUDr. Dášou Komkovou, Hlavná 27, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 konal bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Prešov **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. apríla 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom

Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka zároveň navrhovala prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, a uplatnila si proti okresnému súdu primerané finančné zadosťučinenie v celkovej výške 15 000 eur, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že samotné trestné stíhanie vo veci bolo začaté 23. februára 2011 a následne 7. júna 2011 bolo predmetné trestné stíhanie začaté proti sťažovateľke a jej trom spoluobvineným. Napadnuté súdne konanie bolo začaté podaním obžaloby na spolu štyroch obvinených vrátane sťažovateľky 25. marca 2015. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo napadnuté trestné konanie ukončené.

3. Sťažovateľka aj s poukazom na dĺžku konania tvrdila, že okresný súd síce konal, ale konal neefektívne. Sťažovateľka poukázala na postup súdu, ktorý stanovuje pojednávania v sériách (napr. 14. decembra 2021, 21. decembra 2021, 18. januára 2022, 25. januára 2022, 15. februára 2022 a 22. februára 2022), pričom tento postup považovala sťažovateľka za nesprávny a neefektívny. Sťažovateľka uviedla, že traja zo štyroch obvinených sú cudzí štátni príslušníci, a preto by uvítala, aby boli pojednávania nariadené na viacero po sebe idúcich dní. Neefektívne bolo podľa sťažovateľky aj opakované vydávanie medzinárodných zatýkacích rozkazov, pretože hoci sa sťažovateľka nedostavila na nariadené hlavné pojednávanie, vždy to bolo z relevantných a ospravedlniteľných dôvodov. Sťažovateľka zároveň dôvodila, že dĺžku konania v predmetnom prípade nie je možné pripočítat' na vrub zložitosti veci a ani jej správaniu. Napokon sťažovateľka napriek tomu, že jej ústavná sťažnosť smeruje iba proti postupu okresného súdu, poukázala na celkovú dĺžku trestného konania (11 rokov) a dospela k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom.

4. Sťažovateľka sa domáha aj finančného zadosťučinenia vo výške 15 000 eur, čo odôvodnila všeobecnými následkami trestného konania na jej osobný, rodinný, ako aj profesijný život a zdravie. K zatýkaciemu rozkazu dodala, že jej znemožňuje vykonávať podnikateľskú činnosť s medzinárodným prvkom a navštíviť otca v [REDAKOVANÉ], ktorý má zlý zdravotný stav.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 655/2022-48 z 13. decembra 2022 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona o ústavnom súde.

6. Ústavný súd následne vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 28. decembra 2022 predložil vyjadrenie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že je to práve konanie sťažovateľky a jej spoluobvinených, ktoré spôsobuje neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Okrem toho poukázala aj na objektívne okolnosti, medzi ktoré zaradila

objektívne komplikovaný a pomalý spôsob doručovania súdnych písomností na Ukrajinu, ktorý sa po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine stal fakticky nemožným, obmedzenie možnosti uskutočniť pojednávanie počas pandémie (potreba prítomnosti minimálne 16 ľudí v pojednávacej miestnosti) a napokon nesúhlas jedného z obvinených so zmenou v osobe predsedu senátu, ku ktorej došlo v septembri 2019, v dôsledku čoho musel okresný súd vykonávať dokazovanie odznova. Zákonná sudkyňa uviedla, že od podania obžaloby v roku 2015 nariadil okresný súd 35 termínov verejných zasadnutí alebo hlavných pojednávanií, pričom iba na 8 z nich boli splnené podmienky na konanie. Okresný súd nariaďuje pojednávania v sériách, t. j. niekoľko dní po sebe nasledujúcich, a to z dôvodu, že sa snaží o vytvorenie prístupu pre naplnenie podmienok na riadne konanie vo veci, avšak aj s prihliadnutím na organizáciu práce súdu a pojednávacie dni konajúceho senátu. Ďalšie hlavné pojednávania sú nariadené na 7., 14. a 28. február 2023.

7. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby v prípade, ak by to sťažovateľka považovala za potrebné, zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré jej v prílohe zaslal. Sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 20. januára 2023 nesúhlasila so závermi okresného súdu a zotrvala na svojom predošlom stanovisku (z 5. decembra 2022), že jej účasť na pojednávaní je iba jej právo, a nie povinnosť. Obžalovaná v trestnom konaní môže byť podľa sťažovateľky aj úplne pasívna a nemusí nič spochybňovať ani dokazovať, pričom poukázala aj na možnosť vzdania sa prerokovania veci v jej prítomnosti. K svojmu vyjadreniu pripojila fotokópie potvrdenia o svojom zdravotnom stave z roku 2018, plnú moc pre advokátku na tri roky zo 14. februára 2018, sťažovateľkin návrh na vykonanie dokazovania v napadnutom konaní a zápisnicu z hlavného pojednávania konaného 5. februára 2018.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

9. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva nasledujúca chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom trestnom konaní:

- 25. marca 2015 – Prokurátor podal obžalobu na okresnom súde.
- 3. marca 2016 – Verejné zasadnutie o predbežnom prejednaní obžaloby bolo odročené na 22. marec 2016 pre neprítomnosť obžalovaných.
- 22. marca 2016 – Verejné zasadnutie o predbežnom prejednaní obžaloby bolo odročené na 2. jún 2016, nie sú splnené podmienky na konanie verejného zasadnutia z dôvodu neprítomnosti obvinených: [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].
- 2. júna 2016 – Verejné zasadnutie o predbežnom prejednaní obžaloby bolo z rovnakých dôvodov odročené na 11. október 2016.
- 11. októbra 2016 – Verejné zasadnutie o predbežnom prejednaní obžaloby, predseda senátu skonštatoval, že sa nepodarilo doručiť predvolanie na verejné zasadnutie ukrajinským štátnym občanom ani za pomoci súčinnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“).

- 5. decembra 2017 – Hlavné pojednávanie bolo odročené – nie sú splnené podmienky hlavného pojednávania z dôvodu neprítomnosti [REDAKOVANÉ], doručenie nie je vykázané ani na 5. február 2018. Následne 11. decembra 2017 termín o žiadosti [REDAKOVANÉ] na prepustenie z väzby.
- 5. februára 2018 – Hlavné pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa sťažovateľky (JUDr. Komková) uviedla, že jej mandantka sa nedostavila, lebo má postihnuté dieťa, predseda senátu neakceptoval takéto ospravedlnenie s tým, že súd nemá overené, či ide o obvinenú, rovnako to je len kópia nejakého potvrdenia v ukrajinskom jazyku, vzhľadom na to, že sa [REDAKOVANÉ] opakovane nedostavuje na súd, súd vydá európsky zatýkací rozkaz, medzinárodný zatýkací rozkaz a príkaz na zatknutie, pojednávanie odročené na 23. apríl 2018, 24. apríl 2018, 26. apríl 2018, pretože neboli splnené podmienky na konanie.
- 23. apríla 2018 – Hlavné pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa sťažovateľky uviedla, že jej mandantka sa nedostavila, keďže súdu bolo doručené, že je invalidná dôchodkyňa 3. skupiny, doživotne sa musí stále liečiť v rôznych lekárskech zariadeniach, predseda senátu uviedol, že súd takéto ospravedlnenie neakceptuje, keďže nebolo verifikované vo vzťahu ku každému nedostaveniu sa na hlavné pojednávanie, JUDr. Komková následne uviedla, že z plnej moci vyplýva, aby sa konalo v jej neprítomnosti, na čo predseda senátu uviedol, že súhlas s konaním v jej neprítomnosti na dnešné pojednávanie nie je. Súd odročil pojednávanie na 6. august 2018, 7. august 2018, 9. august 2018 s tým, že nie sú splnené podmienky na hlavné pojednávanie, a to vo vzťahu k obvinenej [REDAKOVANÉ], ktorá má vykázané doručenie, avšak jej prítomnosť nie je zabezpečená, nebolo možné zabezpečiť jej prítomnosť v rámci príkazu na zatknutie a medzinárodného zatýkacieho rozkazu a konanie proti nej bude pokračovať ako proti ušlej.
- 6. augusta 2018 – Hlavné pojednávanie, na ktorom právni zástupcovia predložili prehlásenia svojich klientov ([REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]), že súhlasia, aby sa konalo hlavné pojednávanie v ich neprítomnosti, predseda senátu uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že dosiaľ nebolo súdu relevantne doručené prehlásenie o nemožnosti zúčastniť sa pojednávania zo zdravotných dôvodov (len kópia), a vzhľadom na doterajšie nezúčastňovanie sa obžalovaných [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a nemožnosť zabezpečiť ich postavenie pred súd, ich účasť na hlavnom pojednávaní súd naďalej bude proti nim pokračovať ako proti ušlým. Súd konštatuje, že sú splnené podmienky na konanie hlavného pojednávania, ktoré bolo po pojednávaní prerušené do 7. augusta 2018.
- 7. augusta 2018 – Hlavné pojednávanie odročené na 19. november 2018, 20. november 2018, 22. november 2018 s odôvodnením, že právny zástupca obvineného [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ]) navrhol vypočuť niekoľko svedkov.
- 19. novembra 2018 – Hlavné pojednávanie, vypočúvanie svedkov, hlavné pojednávanie prerušené vzhľadom na návrh [REDAKOVANÉ] (právny zástupca obvinenej [REDAKOVANÉ]) o zrušenie probačného dohľadu u jeho klientky do 20. novembra 2018.
- 20. novembra 2018 – Hlavné pojednávanie, čítanie výpovedí, hlavné pojednávanie odročené na 4. február 2019 a 5. február 2019.
- Úradný záznam z 1. februára 2019: obžalovaný [REDAKOVANÉ] skolaboval v Českej republike, je hospitalizovaný a [REDAKOVANÉ] žiada iný termín hlavného pojednávania, keďže nedisponuje súhlasom obžalovaného na konanie v jeho neprítomnosti.
- 4. februára 2019 – Hlavné pojednávanie bolo odročené na 9. apríl 2019, keďže obžalovaný [REDAKOVANÉ] nedal súhlas na konanie v jeho neprítomnosti.
- 2. apríla 2019 – Hlavné pojednávanie, vypovedanie svedkov, hlavné pojednávanie odročené na 17. jún 2019 a 18. jún 2019 s tým, že na [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] bude vydaný medzinárodný

zatýkací rozkaz pre neprítomnosť. Následne 15. apríla 2019 bol vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz.

- 17. júna 2019 – Hlavné pojednávanie, predseda senátu konštatuje, že nie sú splnené podmienky na hlavné pojednávanie z dôvodu neprítomnosti [REDAKOVANÉ]. Hlavné pojednávanie bolo odročené na 19. august 2019 a 20. august 2019. Dňa 17. júna 2019 boli zrušené medzinárodné zatýkacie rozkazy na [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vzhľadom na výpoveď [REDAKOVANÉ], ktorý prehlásil, že sa s nimi spojil telefonicky a majú záujem prísť na hlavné pojednávanie.

- Dňa 3. septembra 2019 vec po prerozdelení pridelená novej predsedníčke senátu [REDAKOVANÉ]. Následne 5. augusta 2019 oznámenie predsedu senátu, že termíny na 19. august 2019 a 20. august 2019 sa rušia z dôvodu kolízie na strane sudcu.

- Plánované hlavné pojednávanie na 12. marec 2020; na základe záznamu zo zasadnutia krízového štábu ministerstva z 10. marca 2020 s poukazom na bod 4 ods. 2 opatrenia pre súdy z dôvodu zamedzenia šírenia ochorenia COVID-19 sa hlavné pojednávanie ruší.

- Plánované hlavné pojednávanie na 8. september 2020, 9. september 2020, 10. september 2020, na základe ospravedlnenia neúčasti na plánovaných hlavných pojednávaniach [REDAKOVANÉ] a žiadosti o odročenie pojednávania bolo 7. septembra 2020 vyhovené jeho žiadosti a nový termín bude stranám oznámený.

- Plánované hlavné pojednávanie na 11. január 2021, 12. január 2021, 14. január 2021, v písomnom podaní prostredníctvom právneho zástupcu z 9. decembra 2020 obžalovaný [REDAKOVANÉ] nesúhlasí so zmenou predsedu senátu a žiada, aby sa pokračovalo v novom obsadení senátu a vykonávalo dokazovanie znova. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 453/2020 Z. z. č. 808 k návrhu na zmenu opatrení podľa čl. 5 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov prijatých uznesením vlády Slovenskej republiky č. 807 z 29. decembra 2020 k návrhu na predĺženie času trvania núdzového stavu podľa čl. 5 ods. 2 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 587 z 30. septembra 2020 a na prijatie opatrení podľa čl. 5 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, na základe ktorého je od 1. januára 2021 do 24. januára 2021 od 5.00 h do 1.00 h nasledujúceho dňa obmedzená sloboda pohybu a pobytu zákazom vychádzania, súd zrušil pojednávanie a nariadil nový termín hlavného pojednávania na 20. apríl 2021.

- S poukazom na § 3 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov a § 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v aktuálnom znení (ďalej len „vyhláška č. 24/2021 Z. z.“) sa plánované hlavné pojednávanie 20. apríla 2021 ruší a stanovuje sa nové hlavné pojednávanie na 12. júl 2021 a 13. júl 2021.

- 12. júla 2021 – Hlavné pojednávanie, prokurátor uvádza, že nie je možné vykonať hlavné pojednávanie, obhajcovia zhodne prehlasujú, že nie je možné vykonať hlavné pojednávanie, predsedníčka senátu konštatuje, že nie sú splnené podmienky na hlavné pojednávanie z dôvodu neprítomnosti obžalovaných, prítomný len [REDAKOVANÉ], hlavné pojednávanie odročené na 21. október 2021, súd vyzýva [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], aby zabezpečili aktívnu účasť

obžalovaných klientov, resp. riadne preberanie zásielok a oznámili presnú adresu na ich doručovanie, po oznámení spis predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi na predvolanie obžalovaných riadnou poštou a cez medzinárodnú právnu pomoc.

- 12. júla 2021 – Podaním [REDAKOVANÉ] oznamuje, že jeho klient nemá adresu, ktorá je uvedená v obžalobe, ale býva natrvalo na adrese, ktorá je zrejماً aj z podaní samotného obžalovaného [REDAKOVANÉ] (listy, ktorými oznamuje svoj súhlas na konanie v neprítomnosti): [REDAKOVANÉ] a u [REDAKOVANÉ] jej adresa je naďalej tá, ktorá je uvedená na obžalobe. Z dôvodu potreby dodržania lehôt na realizáciu medzinárodnej právnej pomoci – po zistení pobytu obhajcom [REDAKOVANÉ] sa hlavné pojednávanie ruší a odročuje na 14. december 2021, 21. december 2021, 18. január 2022, 25. január 2022, 15. február 2022 a 22. február 2022.

- 14. decembra 2021 – Hlavné pojednávanie, prokurátor uvádza, že vykonanie hlavného pojednávania ponecháva na zváženie súdu. Prerušenie hlavného pojednávania z dôvodu nahlásenia bomby na súde, pokračovanie o 13.00 h, kde súd konštatuje že [REDAKOVANÉ] sa už nedostavil na hlavné pojednávanie, [REDAKOVANÉ] predkladá súdu substitučnú plnú moc, ktorá však nie je originálom udeleným [REDAKOVANÉ], a taktiež doklad o práceneschopnosti obžalovaného [REDAKOVANÉ] z internetového portálu (nie originál) bez opatrenia pečiatkou alebo podpisom zamestnávateľa – súd odročuje hlavné pojednávanie na 21. december 2021, pričom súd prehodnotí zatýkacie rozkazy vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vzhľadom na udelenie plných mocí pre [REDAKOVANÉ] a na to, že obžalovaní nijako so súdom nekomunikujú.

- 15. decembra 2021 – Bol vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz proti obžalovaným [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]

- 21. decembra 2021 – Hlavné pojednávanie, prokurátor uvádza, že vykonanie hlavného pojednávania ponecháva na zváženie súdu, súd konštatuje, že hlavné pojednávanie nie je možné vykonať vzhľadom na nedostatky plnej moci [REDAKOVANÉ] od obžalovaného [REDAKOVANÉ] z 13. februára 2021 a odročuje hlavné pojednávanie na 18. január 2022.

- 21. decembra 2021 – Predloženie podania [REDAKOVANÉ] zo 4. októbra 2021, č. l. 4714 – súhlas [REDAKOVANÉ] na konanie hlavného pojednávania v jej neprítomnosti na hlavnom pojednávaní 14. decembra 2021, 21. decembra 2021, 18. januára 2022, 25. januára 2022, 15. februára 2022 a 22. februára 2022 (zjavne iný podpis ako na plnej moci pre [REDAKOVANÉ]). Podanie plnej moci z 13. februára 2021 [REDAKOVANÉ] od obžalovanej [REDAKOVANÉ] (iný podpis). Podanie plnej moci z 13. februára 2021 [REDAKOVANÉ] od obžalovaného [REDAKOVANÉ] (podpis klienta prefotený – nie originál).

- 18. januára 2022 – Hlavné pojednávanie, prokurátor uvádza, že súhlasí s konaním na hlavnom pojednávaní, obhajcovia súhlasia s konaním hlavného pojednávania, výsluchy a vyjadrenia právnych zástupcov, vykonávanie dokazovania, hlavné pojednávanie odročené na 25. január 2022.

- S poukazom na vyhlásený núdzový stav uznesením vlády Slovenskej republiky č. 428/2021 Z. z. č. 695 k návrhu na vyhlásenie núdzového stavu a na prijatie opatrení podľa čl. 5 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov a vyhláškou č. 24/2021 Z. z. z dôvodu karantény maloletej dcéry konajúcej sudkyne a z dôvodu karantény [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] sa pojednávanie plánované na 25. január 2022 ruší.

- Opatrenie z 9. februára 2022, ktorým sa ruší opatrenie z 31. októbra 2017, ktorým bolo začaté konanie proti obžalovanému [REDAKOVANÉ], a ruší opatrenie z 28. mája 2018 pre obžalovanú [REDAKOVANÉ]

ako proti ušlému. Dňa 10. februára 2022 zrušenie medzinárodného zatýkacieho rozkazu pre obžalovanú [REDAKOVANÉ], ktorý bol vydaný 15. decembra 2021.

- 14. júna 2022 – Hlavné pojednávanie, okresný súd ruší hlavné pojednávanie nariadené na 21. jún 2022 a 28. jún 2022 a odročuje ho na 6. september 2022 s tým, že pre [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] bude ustanovený obhajca a bude proti nim vedené konanie proti ušlému.

- Predloženie substitučnej plnej moci od [REDAKOVANÉ] pre [REDAKOVANÉ] z 5. septembra 2022 (nie je označený splnomocniteľ). Predloženie súhlasu s konaním hlavného pojednávania od [REDAKOVANÉ] z 30. augusta 2022.

- 6. septembra 2022 – Neverejné zasadnutie, na ktorom okresný súd prerušil trestné stíhanie pre obvinenú [REDAKOVANÉ]

- 6. septembra 2022 – Hlavné pojednávanie, vykonávanie dôkazov, hlavné pojednávanie sa odročuje na 13. september 2022.

- 13. septembra 2022 – Hlavné pojednávanie, vykonávanie dokazovania, hlavné pojednávanie sa odročuje na 8. november 2022, 15. november 2022, 6. december 2022, 13. december 2022 a 20. december 2022.

- Ďalšia séria hlavných pojednávaní je nariadená na dni 7., 14. a 28. február 2023.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba čakajúca na rozhodnutie všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Ústavný súd zároveň zdôraznil, že z hľadiska hodnotenia povahy veci sa oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre ESLP, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Právna a faktická zložitosť veci:

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, z právnej stránky trestný čin prevádzachstva a súvisiace nie je apriórne možné považovať za zložité, no so ohľadom na to, že v napadnutom konaní sú spolu piati obvinení, z toho traja občania Ukrajiny, faktickú zložitosť veci to značne zvyšuje. Tento aspekt bol od februára 2022 zhoršený aj vojnovým konfliktom na Ukrajine. V každom prípade priebeh napadnutého trestného konania, ako bol opísaný v predošlej stati, nemožno pripísať iba na vrub potenciálnej faktickej zložitosti prerokúvanej veci.

Správanie účastníka konania:

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z priložených podaní sťažovateľky, ako aj z podaní okresného súdu vyvodil, že sťažovateľka (ako aj ostatní obvinení, pozn.) svojím správaním spôsobuje obštrukcie v napadnutom konaní. V prvom rade sťažovateľka, resp. jej právna zástupkyňa opakovane deklarovali, že sťažovateľka súhlasí, aby sa v napadnutom konaní konalo bez jej prítomnosti, no bez toho, aby predložila relevantné vyhlásenie, ktoré predložila až po tom, čo na ňu bol vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz. Opakované procesné nedostatky nastali aj pri predkladaní plnej moci jej advokátov, keď bol problém raz s podpisom, raz s obmedzenou platnosťou (keďže plná moc bola udelená iba na určitú dobu a po jej uplynutí jej advokátka nepredložila novú, resp. predložila až po tom, čo bolo zmarených niekoľko pojednávaní, pozn.). Neaktuálnu plnú moc pripojila sťažovateľka pôvodne aj k svojej ústavnej sťažnosti a aj ústavný súd musel vyzývať jej právnu zástupkyňu na jej doplnenie. Sťažovateľka zároveň opakovane predkladala okresnému súdu potvrdenie o svojich zdravotných problémoch (potvrdenie ešte z 2. augusta 2018 predložila aj ústavnému súdu, pozn.), ktoré si sama vykladala tak, že nemohla vycestovať na Slovensko a zúčastňovať sa tu pojednávaní, no v rámci svojej argumentácie v ústavnej sťažnosti týkajúcej sa primeraného finančného zadost'učinenia dôvodila aj tým, že nemôže navštevovať svojho chorého otca v [REDAKOVANÉ]. Výsledok vyznieva iba ako účelová obštrukcia – sťažovateľka nemôže vycestovať na Slovensko, ale vycestovať do [REDAKOVANÉ] by jej očividne nemalo robiť problém. A to aj napriek tomu, že z pojednávania nariadeného na 2. apríl 2019 sa ospravedlnila z nového dôvodu, a to že má telesne postihnuté dieťa na vozíčku, o ktoré by sa v prípade jej dočasného odchodu nemal kto postarať. Ďalšou okolnosťou, ktorá zvýraznila účelové konanie sťažovateľky, bolo jej tvrdenie v ústavnej sťažnosti (22. apríla 2022, t. j. dva mesiace po vypuknutí vojny na Ukrajine), že od začiatku napadnutého konania sa stále zdržiava na svojej adrese na Ukrajine ([REDAKOVANÉ]), no vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 5. decembra 2022 výslovne uviedla, že na tejto adrese sa zdržiavala iba do vypuknutia vojny, keď musela opustiť Ukrajinu. Novú adresu, prípadne aspoň

štát, kde sa momentálne zdržiava, ale už neuviedla. Ústavný súd podotýka, že aj v plnomocenstve z 20. apríla 2022, ktoré predložila ústavnému súdu, sa nachádza rovnaká [REDAKOVANÉ] adresa.

16. Vzhľadom na argumentáciu uvedenú vo vyjadrení sťažovateľky z 20. januára 2023 ústavný súd znova zdôrazňuje, že bez písomného súhlasu s pojednávaním bez osobnej účasti sťažovateľky v kontexte jej procesnej situácie nemožno hovoriť o jej práve na neúčast' na hlavnom pojednávaní, ale o aktívnom vyhýbaní sa sťažovateľky na úkonoch trestného konania.

17. Ústavný súd preto konštatuje, že správanie sťažovateľky v napadnutom konaní signifikantným spôsobom prispelo k prieťahom v konaní.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní:

18. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd uznáva, že s ohľadom na ukrajinské občianstvo viacerých obvinených a vojnový konflikt na Ukrajine má okresný súd objektívne sťaženú situáciu. Taktiež aj zo zbežného prehľadu skutkového stavu a viacerých protichodných a nelogických argumentov sťažovateľky je zrejmé, že táto spolu s ostatnými spoluobvinenými spôsobujú úmyselné obštrukcie, a teda sama sťažovateľka značne napomáha prieťahom v konaní. Rovnako ústavný súd nemôže nič vytknúť okresnému súdu, čo sa týka nariadovania pojednávania v sériách presne stanovených termínov, resp. postupu počas pandemického obdobia. Napriek tomu konanie pred súdom už trvá takmer osem rokov a čo i len prvé neprávoplatné meritórne rozhodnutie je stále v nedohľadne. Sám okresný súd uviedol, že z 35 nariadených termínov verejných zasadnutí alebo hlavných pojednávanií boli iba na 8 splnené podmienky na konanie. To by naznačovalo, že na opakované obštrukcie obvinených nevie okresný súd adekvátne zareagovať, čo zároveň nesvedčí o jeho efektívnom postupe. Inými slovami, ani obštrukcie obvinených nezbavujú okresný súd povinnosti, aby vec prerokoval a rozhodol v primeranej lehote.

19. Okrem toho z neefektivity usvedčuje okresný súd aj okolnosť, že predbežné pojednanie obžaloby bolo nariadené až takmer rok po podaní obžaloby na súde a potom bolo viackrát odročené. Pritom vzhľadom na neprítomnosť obžalovaných sa okresnému súdu nepodarilo predbežne pojednať obžalobu takmer ďalší celý rok.

20. V napadnutom konaní teda ústavný súd nemohol posúdiť postup okresného súdu ako efektívny, a preto ho musel v kontexte danej veci (napriek obštrukciám obvinených) považovať za porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na pojednanie veci v primeranej lehote.

Záver:

21. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na pojednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 32/2015 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľky ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

24. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

25. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

26. Sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za zjavne neprimeranú. Ústavný súd pritom prihliadol na správanie sťažovateľky v napadnutom konaní (body 15 až 17 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ako aj na skutočnosť, že už samotná deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať adresovaný okresnému súdu a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok. Vzhľadom na tieto okolnosti ústavný súd v časti o primeranom finančnom zadost'učinení ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 493,10 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

28. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 11 ods. 1 písm. a) a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie samotnej ústavnej sťažnosti). Ústavný súd teda vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,50 eur a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur. Výslednú sumu navýšil o sumu dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd ešte podotýka, že vyjadrenia sťažovateľky z 5. decembra 2022 a 20. januára 2023 nepovažoval za účelne vynaložené úkony právnej pomoci, pretože tieto podania neobsahovali žiadny nový argument, ktorý by presiahol argumentáciu už uvedenú v samotnej ústavnej sťažnosti.

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu